

פרשה וישלח תשפ"ד

וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיִּצְרֶה לּוֹ

רש"י : וַיִּירָא שְׂמָא יְהִרְגֵהוּ, וַיִּצְרֶה לּוֹ אִם יְהִרְגֵהוּ הוּא אֶת אַחֲרָיִם (בראשית רבה)

רא"ם:

ויצר לו שמא יהרוג אחרים. ב"ר י"מ שמא יהרוג את עשו ויקללנו אביו וכן מצאתי בתנחומא, אבל מהריגתן של אחרים לא היה מצר מפני **שהבא להורגך השכם להורגו** כדנפקא לן מקר' דאם במחתרת ימצא הגנב והכהו ומת אין לו דמים, לפי שבא על עסקי נפשות שיודע שאם תמצאנו חותר, לא תעמיד עצמך מלהציל ממונך והוא בא לדעת כן שיקום עליך ויהרגך לפי אמרה תורה השכם אתה והרגהו (כדאיתא בברכות פר' הרואה ובסנהדרין פר' בן סורר).
וא"ת והלא עשו גברא אלמא הוה ושמא הביאם בעל כרחם? י"ל אפי' הכי לא היה להם לשמוע לו שהרי נמנו וגמרו בעליית בית נתזה בלוד כל עבירות שבתורה אם אומרים לו לאדם עבור ואל תהרג יעבור ואל יהרג חוץ מעבודת כוכבים וג"ע וש"ד (כדאית' בסנהדרין בפ' בן סורר משמיה דר' יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק)

אך קשה דילמא לא להרוג אותו נתכוונו אלא להרוג האחרים שהיו עמו דהשת' לית בהו משום הבא להרגך השכם להרגו אלא משום **רודף** והרודף אחר חבירו להרגו אין הורגין אותו אלא כשאינן יכולין להציל את הנרדף באחד מאיבריו של רודף בשיקטעו ידו או רגלו וכיוצא בהם שאז ניתן רשו' לרודף להציל את הנרדף בנפשו של רודף אעפ"י שעדיין לא הרג הרודף את הנרדף כמו ששנינו בסיפרי אליבא דחכמים אבל אם היה יכול להציל את הנרדף בא' מאבריו ועבר והרגו הוא כרוצח גמור לפיכך צ"ל דויצר לו שמא יהרוג את אחרים לאו אעשו לחודיה קאי אלא אכולהו וההיא דתנחומא דקאמר שמא יקללנו אביו ה"פ וכי תימא בשלמא בשאר האנשים שבאו עם עשו דין יש לו ליעקב שיצר לו שמא יהרוג מהם דדילמא לא נתכוונו להרוג אותו אלא את העם אשר אתו ואינן אלא רודפים ולא ניתן רשות להורגן אלא כשאינן יכול להציל הנרדף בא' מאבריו ופחד שמא יהרוג מהם ברוב בלבולו בשעת המלחמה אע"פ שהיה יכול להציל באחד מאיבריו של רודף אלא בעשו למה הצר לו והלא עשו בודאי להורגו קא מכוין והתורה אמרה הבא להורגך השכם להורגו והשיבו כדי שלא יקללנו אביו כי לא יתשוב אביו שעשו בא להרוג את יעקב שהרי בחזקת כשר היה אצלו כדנפקא לן מויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו שהיה צד ומרמה את אביו בפיו אבא היאך מעשרין את התבן ואת המלח.

